

SVAGHEDENS TEOLOGI

Kirken og de handicappede i et teologisk perspektiv

Landsleder, cand.theol. et cand.it. Ellen Hesselund Mikkelsen

RESUMÉ: Med udgangspunkt i en undren over en formulering hos Paulus udfoldes centrale aspekter af svaghedens teologi i bibelsk kontekst. Det vises, hvordan svagheden er Guds vej til menneskers frelse. Der afsluttes med en applikation på den kristne menighed i dag. Hvem er den svage? Hvad er den svages nødvendighed i menigheden? Det er artiklens formål at sætte fokus på svaghedens nødvendighed i teologi og kirke og gøre opmærksom på den svages grundlæggende uundværlighed i menigheden.

Introduktion: En undren

“Tværtimod, de lemmer, der synes at være de svageste, netop de er nødvendige” (1 Kor 12,22). Har det mon vakt undren, måske hovedrysten eller har det blot forbigået opmærksomheden, da dette første gang blev læst op for menigheden i Korinth? Hørte de det i det hele taget i den menighed, der var så optaget af netop: Styrke, visdom, ære og kraftfulde nådegaver? Sætningen falder midt i Paulus’ udfoldelse af legemsbilledet: Menigheden med dens forskelligartede medlemmer og udrustninger er som et legeme med forskellige lemmer. Ingen kan undværes. Alt er sat sammen, som Gud vil.

Indrømmet: Jeg har læst verset mange gange – uden at se det. Men da jeg først så det, vakte det en undren, som fik mig til

at standse op og studse. Paulus bruger ordene: De svageste (*asthenes*) (i komparativ form her lig med superlativ) og nødvendige (*anagkaios*) i samme sætning. “De svageste er nødvendige”. Paulus er godt klar over, at dette er op imod al korintisk tankegang. Det markerer han ved at indlede sætningen med den meget stærke modsætningsformulering: (*alla polloi mallon*), som er oversat med “Tværtimod!” Paulus siger altså til korinthermenigheden: “I tænker, nogen kan undværes, der er nogen, I ikke kan se nogen nytte i at have med, der er nogen, I ikke har brug for: De svage, de stigmatiserede [...] men tvært op imod denne meget menneskelige tanke kommer her den guddommelige tanke: Netop de er nødvendige.”

Hvordan kan svaghed være nødvendig?

Dengang i Korinth – og nu – i det udbredte fokus på nådegaver og menighedsopbygning er det ikke svaghed, der sættes øverst på listen over den nødvendige udrustning. Tværtimod.¹ Vi kan måske godt se, at de svage i menigheden kan have brug for os, de stærke, men at vi skulle have brug for dem, at vi ikke skulle kunne undvære dem, det er ikke umiddelbart åbenlyst for os.

Men hvordan skal vi forstå og lade os korrigere af Paulus' ord om svaghedens nødvendighed? Når man begynder at arbejde med denne undren, kommer man hurtigt frem til, at talen om svaghedens / de svages nødvendighed ikke blot er en lille mellemsætning i Paulus' udfoldelse af legemsbilledet. Nej, den fører ind i det helt centrale i den kristne teologi. Den er et væsentligt paradigme til at forstå Guds vej med sit folk og med den enkelte.

Jeg vil i det følgende formulere, hvad jeg finder på denne vej – definere og udfolde svaghedens teologi, som jeg ser den i det bibelske budskab. Jeg påberåber mig ikke at have set alt eller kunne komme med en endegyldig udfoldelse, men vil byde ind med et anslag og tage nogle skridt i retning hen imod en teologi, som jeg tror har noget væsentligt at sige os som Kristi menighed og som enkeltlem på Kristi legeme.

Svaghedens teologi

Hvad menes med svaghedens teologi? Da det ikke er et begreb, der umiddelbart defineres i teologiske lærebøger og leksika, er det nødvendigt at definere, hvad jeg vælger at lægge i begrebet, før jeg begynder at udfolde indholdet. Svaghedens teologi – er en teologi om svaghed. En teologi, der forsøger at svare på, hvad Gud lærer os om sin egen og vores svaghed. Svaghedens teologi er læren om, hvordan Gud åbenbarer sig i svaghed og anviser svagheden som det sted, hvor han møder mennesket. Jeg finder, at

svaghedens teologi har noget at sige om alle tre trosartikler – både om den første trosartikel, Gud og den anden trosartikel om hans åbenbaring i Kristus (inkarnationen og frelsen) og om den tredje trosartikel om Åndens kraft og om menighedens liv og fællesskab. Dette bekræfter for mig at se, at svaghed netop er helt centralt i bibelsk teologi – og at svaghedens teologi kan danne et paradigme til forståelse af evangeliet og en nyorientering af menighedens liv og fællesskab.

Den guddommelige svaghed – Guds vej i svaghed

En gennemgang af den bibelske historie – frelseshistorien – afslører snart en rød tråd, et gennemgående træk: Gud handler i svaghed – "i sin modsætning". På Bibelens allerførste side viser Gud sig som den almægtige skaber, og på side to lægger han forvaltningen af hele skaberværket i svage menneskers hænder (og vi ser snart, hvor galt det går). Så snart katastrofen, der følger af menneskets trang til den kundskab, som var forbeholdt Gud, indtræffer, lægger Gud en plan for, hvordan han skal få sine mennesker tilbage i sin nærhed igen. Planen virker umiddelbart svag: Kvindens afkom skal knuse den onde fjende. Ikke noget med, at de mægtige engle, der var sat til at vogte indgangen til Edens have, sendes ud for at straffe den onde og redde menneskene ud af hans klør. Nej, frelseren skal fremstå som et (svagt) menneskebarn. Og så kan vi følge, hvordan Gud op igennem historien arbejder efter sin frelsesplan og i dette arbejde inddrager det ene svage led efter det andet: Kvindens afkom skal have et folk at fødes i. Gud vælger et barnløst par til at grundlægge dette folk, som alle jordens slægter skal velsignes i. Da folket har været slaver længe nok i Ægypten, og Gud vil udfri dem og føre dem hjem til

deres eget forjættede land – hvem sender Gud så til den mægtige Farao for at sige: “Lad mit folk rejse?” En fårehyrde med mord på samvittigheden og for øvrigt – et talehandicap. Da folket vandrer gennem ørkenen, og kong Balak vil lade Bileams forbandelser hagle ned over dem – hvad gør Gud så? Han redder dem fra forbandelserne ved hjælp af et æsel, der pludselig kan tale. Gudsfolket skal ikke gøre som de folk, de møder: Lave gudebilleder og dyrke dem, nej, de skal gå på Guds løfter, de skal holde sig til Gud, som de ikke kan se eller røre ved – de skal tro. Det virker så svagt ved siden af de andre folks meget synlige og håndgribelige guder.

Gud gør det også klart for folket på tærsklen ind til det lovede land, at det ikke er deres styrke eller storhed, der har gjort dem til Guds folk: “Det er ikke, fordi I er større end alle andre folk, at Herren fattede kærlighed til jer; for I er det mindste af alle folk” (5 Mos 7,7).

I beretningerne om indtagelsen af landet ser vi stadig den røde tråd: Gud sender Gideon – en af Israels dommere – i kamp, men Gideon siger: “Hvordan skulle jeg kunne frelse Israel? Min slægt er den mest ubetydelige i Manasse, og jeg er den yngste i min fars hus” (Dom 6,15). Senere siger Gud til ham, at han har alt for mange folk med sig – de bedst egnede sorteres fra og sendes hjem, og Gideon står tilbage med 300, der drikker som hunde (Dom 7). Hvorfor? For at demonstrere, hvem det er, der giver sejren: Ikke Israels egen styrke, men Guds (Dom 7,2).

Da Israel er blevet et kongedømme, og Gud vil grundlægge en kongeslægt, som frelseren kan fødes i, peger Gud ikke på en af Isajs stærke, flotte unge sønner, men på den yngste og den mest klejne: Hyrde-drengen David (1 Sam 16,5-13). Der kunne findes mange flere eksempler i tiden op til

Jesu fødsel, men disse skulle være nok til at understrege pointen. Vi vil nu følge den røde tråd videre frem.

Jesu fremtræden

Da kulminationen på frelsesplanen, inkarnationen, skal bebudes, bliver englen sendt til den unge ukendte pige, Maria, i den foragtede by Nazareth i Galilæa. Da Gud selv bliver menneske, bliver han det som en forsvarsløs, nogen baby i en stald. Englekoret bryder igennem fra Guds usynlige verden og synger det storslåede budskab for foragtede og ulærde hyrder på marken, mens vismændene i kongens slot forsøger at give kongen svar på, hvor den efterlyste “kongesøn” er født. Da Jesus vælger sine disciple, vælger han ikke nogen af de skriftlærde – tværtimod. Dem, han vælger, var sandsynligvis nogle af dem, der ikke var blevet optaget hos en rabbiner, men var blevet sendt hjem til praktisk arbejde hos deres fædre.

Jesus går op imod de menneskeskabte skel og tager sig af de udstødte, de foragtede – de svage og dem, man skammer sig ved. Han åbner Guds rige for umyndige og uværdige. Jesu egen fremtræden er også præget af (tilsyneladende) svaghed (Jes 53,1ff) – og mennesker forarges på ham: “Er det ikke tømmerens søn?” “Hvem er han, han spotter Gud” (Matt 13,55 og Luk 5,21). Jesus ønsker ikke at blive kendt og troet for de mægtige under, han gør. Han unddrager sig, når han fristes (Matt 4,5-7) og udfordres (jf. Jes 53,1ff) til tydeligt og uimodsigeligt at demonstrere sin påståede guddomsmagt. Da Jesus nærmer sig kulminationen af frelsergerningen, gribes han af sorg og angst for døden, han står tilsyneladende magtesløs over for sine dommere og bødler. Her mødes han igen med hovedrysten og spot og udfordringen til at vise sin påståede magt: “Frels dig selv, hvis du er Guds søn og stig ned fra korset” (Matt

27,40b). Men han gør det ikke. Han bliver i svagheden på det foragtede kors mellem de to forbrydere. Til hans sejrige, altafgørende magtdemonstration: Selve opstandelsen fra døden, er der ingen vidner. Efter opstandelsen går Jesus ikke i sejrstog gennem Jerusalem, og hans venner lukker sig inde i frygt. Det er vennerne, han kommer til, han giver dem kraft og sender dem ud med et budskab, der virker som dårskab og vækker forargelse. De går ud i deres egen svaghed, og de følges af Guds kraft. Selvom de også kan helbrede og gøre andre kraftfulde ting, så er det ordet og troen, der er det centrale. Noget så forargende for menneskets visdom og krav om at se overbevisende synlige tegn.

Jesu forkyndelse og undervisning

“Salig den, der ikke forarges på mig.” Dette udsagn kan stå som en af overskrifterne over Jesu forkyndelse – Jesus er klar over, at han med sin fremtræden vil blive anklaget for ikke at vise sin magt på en overbevisende måde. Læg mærke til den sammenhæng ordene siges i (Luk 7,22-23). Der kommer bud fra Johannes Døber i fængslet: “Er du den, der kommer?” Som svar henviser Jesus til de helbredelser, han lige har udført, det, som de lige har set og hørt. Så sender han dem tilbage til Johannes med de ord, der også rummer en klar henvisning til Esajas’ profetier: “Blinde ser, lamme går, spedalske bliver rene, og døde hører; døde står op, og evangeliet forkyndes for fattige” – og så kommer som Jesu egen tilføjelse: “Og salig er den, der ikke forarges på mig”. Sidst Jesus citerede lignende ord fra Esajas oplevede han netop den stærke, ophidsede forargelse, der fik folkene i Nazaret til at drive ham ud af byen (Luk 4,16ff). Jesu svage fremtræden og hans samtidige forkyndelse af at være Messias, Guds søn, det forarger. Det provokerer. Det

bringer mennesker til at afvise Jesus. Gud i svaghed provokerer. Men det er Guds vej, det er Guds handlemåde. Derfor fylder det også i Jesu undervisning. Vi vil se på endnu et par steder i Jesu forkyndelse, hvor Jesus underviser netop i dette.

Jesu bjergprædiken

Vi vil ikke her gå i detaljer, men i et kort overblik se, hvordan Jesus i sin undervisning vender op og ned på de menneskelige begreber og traditioner med henblik på at vise, hvordan der regnes i Guds rige. Allerede i indledningen (Matt 5,3ff) sætter Jesus en klar dagsorden: Den, salige, er – i modsætning til menneskeligt tankesæt – den fattige, den sørgende, den sagtmodige, den sultne, den barmhjertige, den forfulgte [...] den tilsyneladende svage er tæt på Gud. Hos den svage kan Gud gøre en forskel, kan Gud komme til med sin kraft: Han kan trøste og mætte og åbne sit rige. Videre i Bjergprædiken ser vi, hvordan Jesus underviser i at give afkald på det, der ellers kan stive menneskets selvbillede af: Retten til vrede og gengældelse og kompromisløshed (Matt 5,21ff og 38-48). Selvsikkerheden i forhold til de skjulte fristelser og synder (Matt 5,27ff). Den synlige fromhed og en deraf følgende respekt og beundring fra andre (Matt 6,1-8). Stolthed, rigdom (Matt 6,19-21) og vellykkethed (Matt 6,24ff). Det selvsikkert at kunne løfte sig op over andre og dømme dem – uden selv at blive ramt (Matt 7,1-5). Alt dette – som af mennesker bliver set som noget, der giver styrke og sikkerhed – afslører Jesus som afveje. Jesus omkalfatrer begreberne og viser en helt anden vej.

En lignelse, der vender det hele på hovedet

På samme måde vender Jesus menneskers tanker og begreber på hovedet, når

han fortæller sin lignelse om farisæeren og tolderen (Luk 18,9ff). Her bemærker vi, at lignelsens betydning slås an med Lukas' indledende ord: "Til nogle, som stolede på, at de selv var retfærdige og ringeagtede alle andre, fortalte Jesus denne lignelse." I lignelsen møder vi netop et menneske, der har bygget sin styrke og sit selvbillede op på velanskrevne handlinger og dyder. Hans modsætning – på alle måder – er tolderen, den stigmatiserede, foragtede, den, der stod svagt, når det gjaldt de gældende normer. Og så vender Jesus det hele på hovedet ved at erklære netop ham – tolderen – retfærdig. Umiddelbart efter denne lignelse fortæller Lukas, hvordan indholdet i lignelsen også kommer til udtryk i Jesu møde med mennesker: Jesus og de små børn og Jesu møde med den rige rådsherre. Og der er faktisk en sammenhæng. De selvsikre disciple, den velsikrede rige mand møder Jesu omvæltende forkyndelse: Det, som anses for en stor styrke: Modenhed, myndighed og rigdom er i Guds rige en svaghed, en hindring. Og modsat: Det, som anses for svaghed: Manglende myndighed og kundskab samt fattigdom er ikke en hindring, men gør tværtimod modtagelig for og giver tilhørighed i Guds rige.

Jesu fryderåb

Vi vil bruge Jesu fryderåb til at understrege og afrunde udfoldelsen af Jesu undervisning om svagheden: I Jesu fryderåb vendes der meget enkelt og klart op og ned på begreberne (Matt 11,25f med par. i Luk 10,21f). Fryderåbet følger lige efter veråbene over dem, der forargedes på Jesus – dem, der så hans mægtige gerninger, men dog ikke omvendte sig. De så de mægtige gerninger, men så ikke Gud åbenbare sig i dem. Alvoren i veråbene, det at man trods stærke vidnesbyrd stadig kan gå glip af Guds rige, giver klangbund til Jesu fryde-

råb. Her bliver σοφός (vis) – συνετός (klog) og ηνῆπιος (umyndig) sat over for hinanden, vise og intelligente over for uerfarne og umyndige. I samtiden blev visdom og klogskab set som vigtige redskaber til at forholde sig til Gud. Umyndige var udelukket fra dette forhold. Men Jesus understreger her klart, at Gud ikke bruger den menneskelige visdom som vej til mennesket, men tværtimod åbenbarer sig for umyndige, ulærde og uerfarne. Vi bemærker at vise, forstandige og umyndige står i ubestemt form. Dette kan antyde, at Jesus ikke kun taler om en bestemt kategori af mennesker, men også om menneskers forskellige tilgang til Gud. Jesus taler altså om den samfundsgruppe, der anså sig selv og blev anset som dem, der besad visdom og kundskab om Gud. Dem, der mødte Jesus med skepsis og modstand – som Matthæus i det følgende kapitel fortæller om. Og ligeså for de umyndiges del: De mennesker, der blev anset for at være umyndige og uværdige og dermed udelukkede fra Guds rige.

Samtidig bruger Jesus ordene i generel betydning – altså om forskellige tilgange til Gud. Om man mener at være klog på Gud, eller om man kommer til Gud som umyndig, ydmyg og sagtmodig. Dette fryderåb kulminerer i en stærk kristologi (Matt 11,27), hvilket understreger myndigheden i ordene forud og det troværdige i den efterfølgende opfordring i vers 28-30. I denne opfordring understreges også, at det er de svage – de trætte og tyngede, Jesus kalder på og kan hjælpe. Med sit eget eksempel – "lær af mig" – viser Jesus netop svaghedens vej til Gud: Det er gennem sagtmodighed og ydmyghed, ikke gennem styrke og visdom, mennesket møder Gud og finder hvilen hos ham (Matt 11,29). I Jesu fryderåb – og dens afvisning af menneskelig visdom som vej til Guds hemmeligheder – er måske også et hint til Jes 29,14, som Paulus anvender di-

rette i 1 Kor 1,18ff, hvor han netop formulerer sin teologi om Guds svaghed. Denne teologiske refleksion vil vi se nærmere på i det følgende.

Paulus' teologi om Guds svaghed

Det, der hidtil er udfoldet om Guds vej i svaghed, findes hos Paulus som en vigtig del af hans teologi. 1 Kor 1,18ff er begyndelsen på Paulus' forsvar for sit apostolat og kald over for menigheden i Korinth, hvor der åbenbart er opstået en modstand mod Paulus blandt andet begrundet i ringheden og svagheden i hans fremtræden og hans forkyndelse. Paulus' forsvar bliver en undervisning i svaghedens teologi. Ligesom Gud fremtræder i svaghed, således vælger Gud også svage mennesker til sine redskaber – som vi har set op igennem frelseshistorien – også nu ved udbredelsen af evangeliet.

Det helt centrale i frelseshistorien, nemlig Kristi kors, Jesu død på et kors, er en dårskab. Gud meddeler sig ikke i visdom og styrke men i svaghed og dårskab. Der er således en dyb sammenhæng mellem korsteologi og svaghedens teologi. Paulus tolker Guds vej i svaghed som et udtryk for Guds egen vilje og beslutning: Gud *vil ikke* kendes gennem verdens visdom. Det ville jo også udelukke mange fra hans frelse. Gud besluttede sig for at frelse ved en dårskab, nemlig Jesu korsdød. Det virker tåbeligt og forargende, og det er tåbeligt, det er Guds dårskab, men samtidig understreger det Guds suverænitæt. Det er Guds egen beslutning at gøre det på denne måde, og selv Guds dårskab er visere end menneskers visdom.

For at understrege dette henviser Paulus korintherne til deres egen erfaring (1 Kor 1,26). "For tænk på, hvordan det var med jer selv, da I blev kaldet" De er så at sige et levende billede af Guds måde at

frelse på: Der har nok været nogle vise og fornemme også i Korinth, men der var ikke mange, siger Paulus (1 Kor 1,26-31). De, der tog imod ordet om korset, var for hovedpartens vedkommende de svage og ringeagtede, dem, der blev set ned på, dem, der ikke var særlig vise, ja, dem, der ingenting var. Hvorfor? For at gøre de vise og stærke, dem, "der var noget", til ingenting. For at de skulle se, at deres visdom, deres styrke og rigdom intet var over for Gud. For at ingen skulle have noget at være stolt af over for Gud. Også her er det Guds suverænitæt, der understreges: Det, der gør mennesker vise, retfærdige og hellige – det, der forløser, er det, Gud giver i Kristus. Ja, Kristus er selv "blevet visdom for os fra Gud." Den visdom gør retfærdig og hellig.²

På samme måde er Paulus også selv et levende billede af Guds vej i svaghed. Det udfolder han i kapitel to, hvor han taler om, at hans fremtoning i Korinth også var svag. Selvom han nok, i kraft af sin uddannelse, kunne have anvendt fremragende retorik og overtalende visdomsord, så tog han dog en beslutning om at stå frem i svaghed, med frygt og bæven (1 Kor 2,1-5). Igen for at det ikke skulle handle om menneskelig kraft og visdom, men om Guds kraft. "If God's definitive salvific act occurred through the weakness of the crucified Jesus, then it should be no surprise that the saving gospel of the crucified Jesus should reach the Gentiles through the weakness of his apostle. And just as the crucified Jesus proved, through his resurrection, to be the power of God for salvation, so the weakness of the apostle had, as its reverse side, the power of God effective for salvation through his ministry. Paul found the pattern of the cross and resurrection of Jesus – death and life, weakness and power – reflected in his own ministry and used it as the key to his own experience" (Bauckham,

side 5). Paulus' svagthedsteologi har altså tre grene: (1) Guds frelsesvej går gennem svaghed og dårskab. (2) De mennesker, der sendes for at forkynde Guds frelse fremtræder i svaghed og uden (verdslig)visdom. (3) I den menighed, Gud skaber, Kristi legeme, er der ikke mange vise i verdslig forstand. Menigheden er mennesker, der ikke forarges over Guds svagthed og korsets dårskab. De har deres stolthed og styrke i Gud – uanset hvad de ellers kunne have i verdslig forstand. Guds frelsevej i svaghed (1) reflekteres således både i apostlenes liv og i menighedens liv (2 og 3).

Den nødvendige svaghed

Vi begyndte med en undren over Paulus' tale om de svagestes nødvendighed (uundværlighed) i menigheden, i Kristi legeme: "Tværtimod! De lemmer, der synes at være de svageste, netop de er nødvendige" (1 Kor 12, 22). Derefter gik vi bagud og fulgte Guds vej i svaghed. Vi fandt, at Gud gennem hele sin frelseshistorie handler i svaghed og bruger svage mennesker. Vi så også, at dette er en central del af Jesu selvforståelse og forkyndelse – i både ord og handling. Hos Paulus fandt vi så en teologisk refleksion, der tolker Guds vej i svaghed: Gud handler i svaghed, Gud bruger svage og den skat, Gud betror mennesket, opbevares i lerkar (2 Kor 4,7). Alt dette, tolker Paulus, sker, *for at* kraften skal være fra Gud – ikke fra menneskelige egenskaber og visdom – "for at den overvældende kraft skal være Guds og ikke vores" (2 Kor 4,7). Og *for at* Guds ære, skal stå suverænt – ikke blandes op med menneskelig stolthed – "for at "den, der er stolt, skal være stolt af Herren"" (1 Kor 1,31).

Inden vi går videre må vi lige bemærke det lille guddommelige ord "synes" i 1 Kor 12,22. Det klinger med i hele frelseshistorien sammen med den røde tråd og i Paulus'

svagthedsteologi. Det antyder, at for Gud er tingene ikke altid, som de *synes* for os mennesker. Gud dømmer ikke, som vi gør. Gud ser ikke, som vi gør. Det rører ved den dybe hemmelighed, der ligger i frelseshistorien, i den kristnes liv og menigheden: At der bag det svage, det forargende, det dåragtige gemmer sig en kraft, en gudsvirkelighed.

Som det gælder i menigheden, gælder det også for den enkelte: Jeg bliver aldrig stærkere end min svaghed. For det er netop derigennem, Guds kraft finder vej til udfoldelse i mit liv. Når jeg er svag, er jeg stærk.

Går vi nu fremad i brevene til korinthermenigheden, finder vi den meget personlige del af svaghedens teologi hos Paulus. Talen om svaghedens nødvendighed er nemlig dybt forankret i en personlige erfaring hos Paulus. I 2 Kor 12 fortæller Paulus om sin egen vej med svagheden – ikke blot som apostel (som ovenfor), men som mennesket Paulus.

Ligesom Paulus ikke står tilbage i visdom og veltalenhed og alligevel ikke vil bruge det i sin forkyndelse – sådan også når det gælder hans store åndelige oplevelser: Selvom han også kunne være stolt og bryste sig med dem, så vælger han dog at være stolt af noget helt andet: Sin egen svaghed (2 Kor 12,5). Det har ikke været nemt at komme dertil for Paulus – han har været i en hård åndelig kamp med Gud. Som Paulus selv tolker det, har han – for at han ikke skulle sætte sin lid til de store åndelige oplevelser – fået en "torn i kødet", "en Satans engel til at slå mig i ansigtet" (2 Kor 12,7). Gud har påført ham en byrde, der gør ham svag, for at lære ham, at det er svagheden, der er Guds vej. Paulus har kæmpet for at blive fri for denne svaghed, han har tryglet og bedt (2 Kor 12,8). Men han er ikke blevet befriet. I stedet har han fået en personlige erfaring af svaghedens nødvendighed. Guds vej med Paulus

var at vise ham helt konkret, på det personlige plan, at svaghed er kanalen, hvorigenem Guds kraft kan udfoldes – ikke bare til verdens frelse – men også i den enkeltes liv. Det, som Paulus har udfoldet i sin teologi om svagheden: At det er Guds åbenbaringsvej, at det er forkyndelsens og menighedens vilkår, det er altså også Paulus egen personlig oplevelse – både fysisk og åndeligt. Gud siger det direkte til ham: min magt udøves i magtesløshed” (svaghed).

Paulus’ personlige erfaring gør, at han vælger at være stolt af sin svaghed – i stedet for så meget andet, han kunne være stolt af. Det afkald gør han, fordi han ser svaghedens nødvendighed. Svagheden er nødvendig, fordi den er det sted, Gud kan få lov at udfolde sin kraft – uden menneskelig indblanding så at sige. Uden at man kan blive i tvivl om, hvem der skal have æren.

Den, der ikke finder sin svaghed, går glip af Guds kraft på det personlige plan. Den, der forarges på Guds svaghed og dårskab i frelseshistorien og i forkyndelsen, går glip af Guds frelsende visdom (Kristus) og kraft (Helligånden). Dette syn for svaghedens nødvendighed er for mig at se baggrunden for Paulus’ tale om de svages nødvendighed. Jeg mener hermed at have vist, at svaghedens teologi ikke blot bygger på et enkelt løsrevet vers i et af Paulus’ billeder, men er en gennemgående linje i det bibelske vidnesbyrd.

Den delte svaghed – den svage i menigheden

I samme sætning som Paulus taler om de svage lemmer, nævner han også andre grupper af lemmer, nemlig de lemmer, vi synes er mindre ærefulde og de lemmer, vi undser os ved. Nu skal man ikke presse billedet, men for mig bliver det helt umiddelbart et billede på de mennesker, der er sat uden for de “normales”, de “pænes” selskab. De men-

nesker, der i samfundet fremstår som svage og stigmatiserede. Til denne gruppe hører de handicappede – og her særligt de handicappede, der er kognitivt og socialt svage. Så når jeg læser ordene hos Paulus, kommer jeg altså uvilkårligt til at tænke på de mennesker, der er psykisk udviklingshæmmede. De er svage, når det gælder kognitiv formåen, nogle har ikke sprog, nogle kan ikke læse, de har generelt vanskeligt ved at forholde sig til det abstrakte. Nogle er også socialt svage og har svært ved at begå sig i samfundet og blandt fremmede uden hjælp og guidning. I samfundet er de stigmatiserede, stillet til skue, som nogen, der betyder udgifter på de kommunale budgetter. Særligt den gruppe af mennesker, der har Downs Syndrom, må i vort moderne samfund, høre på,³ at det var bedst for alle, hvis de blev sorteret fra inden deres fødsel. Det moderne samfund er på dette punkt ved at nærme sig det primitive samfund, hvor man sætter handicappede nyfødte ud til den visse død.

Jeg kommer uvilkårligt til at se for mig, de mennesker, som Jesus omgikkes. Det var også de af samfundet tilsidesatte, de umyndige, syge, svage, handicappede, dem, man undså sig ved. I sine handlinger og ord vender Jesus op og ned på gældende normer – det så vi ovenfor. Men Jesus gør mere end det. Han solidariserer sig med de små, de svage, de stigmatiserede: “Alt hvad I har gjort mod en af disse mine *mindste* brødre, det har I gjort mod mig” (Matt 25,40). Som vi behandler de svage, de udsatte, behandler vi Jesus. Vi finder en lignende sammenstilling i Ordsprogenes bog: “Den, der undertrykker den svage, håner hans skaber, den, der forbarmer sig over den fattige, ærer hans skaber” (Ordsp 14,31).

Jesus lader også de svage være vejvisere for de stærke. Deres nødvendighed, deres rolle i menigheden, er ikke, at vi skal

hjælpe dem for at øve os i og demonstrere vor velgørenhed (Luk 22,24ff). De er nødvendige, uundværlige som vejvisere for os: For at de kan demonstrere for os, at Gud kommer i svaghed. At svagheden er nødvendig, hvis vi vil fyldes og bæres af Guds kraft. At svagheden baner vej for, at Gud kan få æren.

De svage i menigheden udfordrer os til at genopdage troen som en Guds kraft og som noget, der skal leves ud. De kan vise os, at troen ikke bare sidder i hovedet. Deres udfordring til os kunne lyde: "Jeg forstår ikke det, du siger om tro og liv med Gud, du må vise mig det i dit liv." Vi er i kirkens forkyndelse så dygtige til at bruge en masse ord, men for de svage må der også forkyndes uden ord. Kan vi det? Det er nok en af vor kirkes svagheder.

I mit møde med mennesker med udviklingshæmning har jeg oplevet at komme tættere både på Gud og på mig selv. Jeg har lært noget om, hvad tro er. At tro ikke handler om at forstå, forsvare og forklare Gud, men at stole på ham og søge hans nærvær. Jeg spurgte engang en af mine venner, der har Downs Syndrom: Hvis der er en, der siger til dig: Jeg vil gerne tro på Gud, hvad skal jeg gøre? Hvad vil du så svare? Hendes svar lød: "Så vil jeg sige, du kan selvfølgelig bede til Jesus, bed til ham, så ved han hvad du skal gøre." Lyder det for enkelt? Det er jo enkelt, hvorfor vil vi komplicere og problematisere det? Er det naivt? Måske ville Paulus kalde det visdom.

Et bestemt sted, bliver den svages nødvendige vejledning meget tydelig for mig: Når menigheden fejrer nadver. Når jeg får lov at sidde til bords med både spædbørn og udviklingshæmmede, får jeg øjnene op for, at her er vi inde ved kernen: Jeg kan ikke komme med mere end de kan, jeg får ikke mere end de får, for her er det Gud, der disket op. Her spørges ikke til kund-

skab og teologiske spidsfindigheder, men det grundvilkår, vi har fælles: At vi er helt afhængige af Gud. At tro og gudsnærvær dybest set handler om at være modtagelig for Guds kraft og visdom. Derfor gør det også ondt at høre om mennesker med udviklingshæmning – og små børn, som ikke får adgang til menighedens fælles måltid ved nadveren. Der, hvor vi ikke kan dele nadveren med den svage, den stigmatiserede, er Kristi legeme ikke helt.

John Swinton beskriver i sin artikel *Building a Church for Strangers*, hvordan Stephen, som har Downs Syndrom, med sin helt egen måde at deltage i gudstjenesten på, kan lære menigheden noget vigtigt: "If we take seriously Stephen's contribution to our understanding of the worshipping community we find that the perspective he brings opens up a whole new dimension on what worship is and what it means to be a worshipping community. In the music, in the dance, in the bread and in the wine he encounters a joy and evokes a sense of celebration that surpasses rational understanding and deeply challenges a church that equates faith and knowledge of God solely with intellectual comprehension."

Der er en fare ved at fokusere så meget på de svages nødvendighed. En fare for, at vi enten tænker på de svage som nogle, der er sat i verden, for at vi kan vise vores godhed og omsorg. Eller at vi forherliger det svage liv som attraktivt eller negliger det med holdningen: Vi er jo alle svage. Når disse holdninger, som alle kan siges at rumme noget sandt, bliver rendyrkede, går det galt. Men det må ikke afholde os fra at se de svage, at rumme dem i menighedens gudstjeneste og hverdagsliv.

Der er mennesker, der må leve med en svaghed, der sættes udenfor "det pæne, vellykkede" fællesskab. Som stigmatiseres i samfundet. Men det skal være anderledes

i menigheden – “sådan skal I ikke være”, siger Jesus til sine disciple, da de skændes om at være størst (Luk 22,26). Vi må spørge hinanden: Hvordan er vi? Hvordan er vores fællesskab? Har vi travlt med at være de største og stærkeste, så vi ikke kan rumme andres og egen svaghed? Er de svage i det hele taget en del af vores menighed? Når nu de svage lemmer er nødvendige i menigheden, hvordan kan menighedens gudstjeneste så være så meget på de stærkes præmisser?

I sammenhængen i 1 Kor 12 taler Paulus om både om at se de svagestes nødvendighed og om at give ære og beskyttelse til de stigmatiserede. I vers 26 skriver han om, at svagheden skal deles: “Lider én legemsdel, så lider også alle de andre.” Vi har set, at svaghedens kan deles, når vi lader den vise os vej, give os nyt syn på Gud, os selv og hinanden, men der er også en vigtig pointe i, at menigheden danner en tydelig modkultur til det omgivende samfund ved at være solidarisk med og forsvare de svage over for det samfund, der vil udelukke og frasortere.

At man i menigheden slår kreds om den svage – i stedet for at smide ud af kredsen. At menigheden kan være et fællesskab for i stedet for at udelukke fra fællesskabet. Men desværre er det langt fra altid tilfældet. Det er for eksempel tankevækkende at høre mennesker med handicap fortælle, at det sværeste fællesskab at være i, er det kristne. Hvorfor er det sådan? Kæden er ikke stærkere end det svageste led. Det plejer vi at betragte fra det stærkes synsvinkel og bruger det til at understrege, at svagheden

holder kraften, styrken i en enhed tilbage. Derfor må man finde svagheden og gøre den stærk eller skille sig af med den. Men i Paulus’ billede af menigheden vender det anderledes. Legemet er ikke stærkere end dets svageste lemmer, og det er netop her legemets *styrke* findes. For Gud vil bruge svagheden som det sted, hvor hans kraft åbenbares. Svaghed og svage lemmer er ikke noget, man skal skaffe sig af med – de er nødvendige, ja, uundværlige. Det kunne være værd at overveje, hvad det betyder for os i vores menighedssammenhæng.

Konklusion

Talen om de svages nødvendighed hos Paulus udspringer af en tolkning af det helt grundlæggende i det bibelske budskab, at Gud åbenbarer sig i svaghed og virker gennem svaghed. Dette giver sig udtryk både i inkarnationen, i missionen, i menigheden og den enkeltes liv med Gud. Mødet med svagheden fører således ind i kernen af evangeliet, ind til livsnerven i det bibelske budskab. Det udfordrer den enkelte til at finde sin egen svaghed, så Guds kraft kan komme til. Og det udfordrer menigheden til ikke at udelukke den svage, men se svaghedens nødvendighed og lade det forme både tro, fællesskab og formidling. I menigheden, i Kristi legeme, findes mange stærke og virkningsfulde gaver og lemmer, som skal bruges til menighedens opbyggelse. Men de svageste er nødvendige, uundværlige. Lukker vi de svage ude eller overser deres tjeneste i menigheden med et “Jer har vi ikke brug for”, er Kristi legeme ikke helt.

NOTER

- 1 I vore danske kirkesammenhænge kan vi stadig møde en manglende forståelse for, at mentalt handicappede også kan have brug for kirkens forkyndelse og fællesskab. I flere kirker verden over er det forbundet med skyld og

skam at have et handicappet barn. Den handicappede gemmes væk og anses som værdiløs.

- 2 I Jesu fryderåb så vi tidligere, at der kunne være en dobbelthed i betydningen af vise og umyndige, men her er det tydeligt den kon-

krete betydning, der ligger i ordene: Dem, der efter verdens målestok – i verdslig forstand – ikke er noget. Dem, der vitterligt blev ringeagtet i samfundet. Udtrykket “verdens kloge hoveder” i vers 20 slår denne konkrete betydning an.

- 3 Mange med Downs Syndrom kan både høre og forstå, hvad der siges om dette. De reagerer:

Hanne Mathiesen i Norge begyndte at skrive egne digte og stod frem i medierne og protesterede. Her i Danmark har vi på DR kunnet følge udsendelserne om bl.a. Maria, der har DS. Udsendelsernes titel taler sit klare sprog: “Undskyld vi er her – også.” Og Maria siger i indledningen: “Vi er en uddøende race, men vi findes stadig.”

LITTERATUR

Bauckham, Richard, *Weakness Paul's and ours* http://www.biblicalstudies.org.uk/article_weakness_bauckham.html

Schneider, Sebastian: http://www.perikopen.de/Lesejahr_A/14_iJ_A_Mt11_25-30_Schneider.pdf

Swinton, John: “Building a Church for Strangers” i: *Journal of religion, disability and health* http://www.academia.edu/885655/Building_an_Church_for_Strangers_Theology_Church_and_Intellectual_Disabilities

FORFATTER

Ellen Hessellund Mikkelsen
Kristelig Handicapforening
Katrinebjergvej 75
DK-8200 Aarhus
ellen@k-h.dk